Barn

som utsettes for seksuelle overgrep

Siri Søftestad, sosionom, Phd * www.reddesmå.no * reddesmå.no på FB

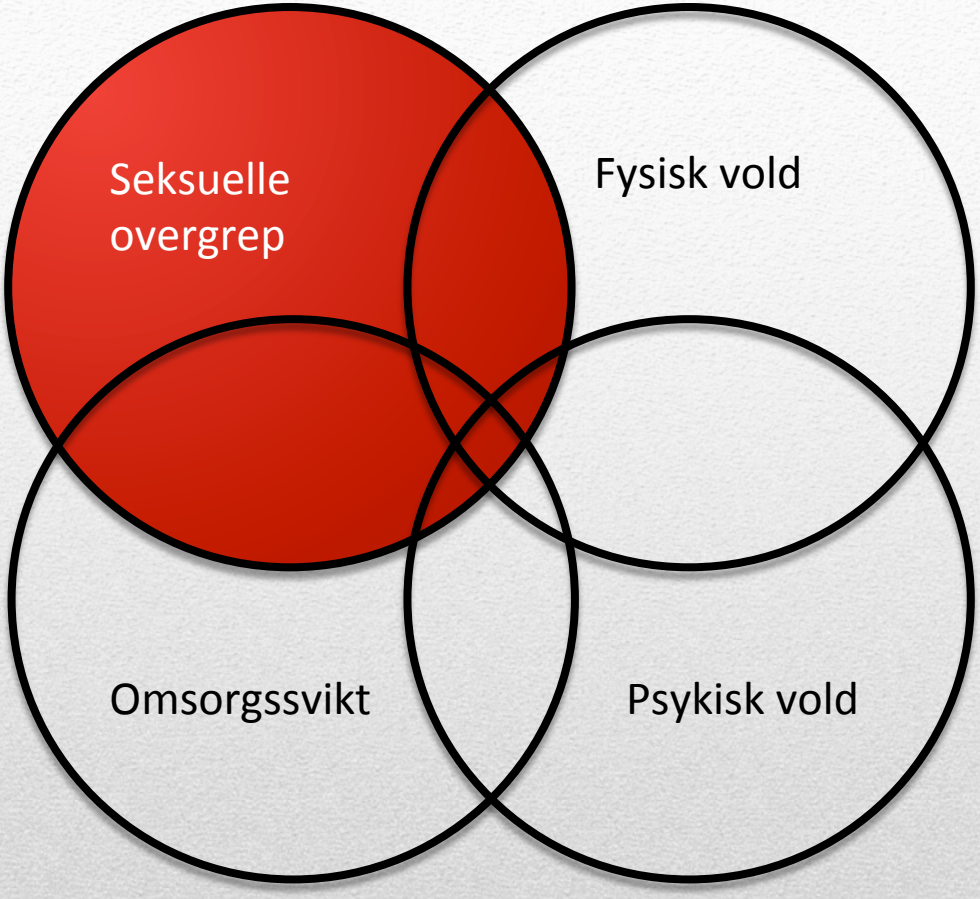
Seksuelle overgrep
Fysisk vold
Omsorgssvikt
Psykisk vold

http://tv.nrksuper.no/serie/overgrep/MSUE10003117/sesong-2/episode-2

Fra sosialpsykologiske definisjoner:

- Seksuelle overgrep skjer ut fra overgriperens behov, på bekostning av barnets behov.
- Handlingene krenker barnets integritet og rettigheter.
- Handlingene bryter med sosiale tabuer i kulturen, i familien og er ulovlige.

Fra straffelovens definisjon:

- Seksuelt krenkende handlinger eller annen uanstendig atferd
- Seksuell handling
- Seksuell omgang

Seksuelle overgrep mot barn

jeg er en
TUNIKA

Historien jeg skal fortelle skjedde da Mari, som eide meg, var 4 år gammel. Det hadde skjedd tidligere også, men denne gangen var det som hendte spesielt vondt for henne.

Jeg synes hun var så fin når hun hadde meg på!

Mari visste at faren kom for å hente henne og hun var redd. Dommeren hadde sagt at hun måtte til faren sin selv om moren ikke ville det. Jeg visste jo hva som hadde skjedd, men kunne ikke stoppe det denne gangen heller. Moren til Mari var også bekymret, men hadde ikke nok bevis til å anmelde ham.

Faren hadde et blikk jeg ikke likte da hun satte seg inn i bilen på vei til samvær. Han klappet Mari på låret og jeg tenkte; "Uff, det kommer til å skje noe nå". Det gjorde det også…

Den kvelden gjorde pappaen det vonde med henne. Han stakk fingeren i tissen og rumpa hennes mens hun satt og så på barne-tv. Mari satt helt stille, sa ingenting.

Etterpå gikk hun inn på rommet sitt og gråt. Ingen trøstet henne. Jeg kunne jo ikke gjøre noe.

Jeg er jo bare en tunika…

siri søftestad reddesmå.no

”Faren hadde et blikk jeg ikke likte da hun satte seg inn i bilen på vei til samvær. Han klappet Mari på låret og jeg tenkte;
”Uff, det kommer til å skje noe nå”.

Det gjorde det også…
Den kvelden gjorde pappaen det vonde med henne. Han stakk fingeren i tissen og rumpa hennes mens hun satt og så på barne-tv. Mari satt helt stille, sa ingenting.

Etterpå gikk hun inn på rommet sitt og gråt. Ingen trøstet henne. Jeg kunne jo ikke gjøre noe.
Jeg er jo bare en tunika…”

- Menn og gutter
- Kvinner og jenter
- Alene og flere sammen

- NB! 1/3 av alvorlige overgrep i Norge blir begått av personer under myndighetsalder

- Ingen homogen gruppe:

innen familien ↔ utenfor familien

etter fast mønster ↔ tilfeldigheter

uforanderlig atferd ↔ mulighet til endring

Hvem forgriper seg på barn?

Kjellgren (2009): **70** svenske unge overgripere 13-18 år:

- Begikk 1947 seksuelle handlinger
- 1652 av overgrepene innbefattet berøring og/eller inntrengning i anus/vagina eller munn, mot en annens vilje.
- Dette utgjør 23,6 overgrep fra hver av ungdommene, hvorav mer enn 10 var penetrering.

https://www.youtube.com/watch?v=GejWaaLOIi4

Unge som begår seksuelle overgrep

BUF-direktoratets hjemmeside pr. 10.10.2019:

- Mer enn 1 av 5 norske kvinner +
  Nesten 1 av 10 norske menn
  utsatt for en eller annen form for seksuelt overgrep før 18 år.
- Før fylte 13 år: 10 % av kvinnene og 4 % av mennene.

Nova-rapporten 2007: 15 % jentene og 7 % av guttene.

- 7 % = 202 av 2888 gutter i avgangsklasser på 67 videregående skoler i Norge rapporterer at de har blitt utsatt for *"grove seksuelle krenkelser, inkludert voldtekt/voldtektsforsøk".*

- 202 gutter kan fylle 7 hele skoleklasser à 29 elever!

Omfangstallene er urovekkende

- overgrepsutsatte barn forteller sjelden om, eller mislykkes i å avsløre, seksuelle overgrep mens de er barn

- de fleste overgrepsutsatte som avslører overgrep, venter flere år etter første overgrep med å avsløre erfaringene

- i tilfeller hvor overgrep avdekkes, betyr ikke dette automatisk at barnet er sikret at overgrepene stopper eller at barnet er beskyttet mot andre typer mishandling

Fortielse av overgrep

hear no evil - speak no evil - see no evil

- Overgripere skiller seg lite ut fra andre
- Overgriper manipulerer barnet og omgivelsene
- Etablerer en relasjonen til barnet som er
  - en subjekt-objekt-relasjon
  - en maktrelasjon
  - en seksualisert relasjon
  - en svikefull relasjon
  - en hemmelig relasjon

Forhold ved overgriper

- Hindringer på grunn av alder og utvikling
- Hindringer bunner i skamfølelsen
- Hindringer på grunn av opplevd deltakelse i overgrepene
- Barnet vil avverge negative konsekvenser
- Hindringer på grunn av fortrengning
- Hindringer på grunn av isolasjon
- Forskjeller på grunn av kjønn

Forhold ved barnet

- Kulturell tabuisering
- Kulturell aksept for seksualisering av barn
- Samfunnets innsats
- Samfunnets holdninger til barn og til overgripere
- Fagfolk med et samfunnsoppdrag

Forhold ved samfunnet

- Vi føler at vi ikke har kunnskap, kompetanse eller erfaring nok?
- Vi har ingen øvelse i å snakke om overgrep, vold, krenkelser?
- Vi er redde for å dumme oss ut, si feil ting eller virke inkompetente?
- Vi er redde for å påføre barnet/ungdommen mer smerte?
- Vi er redde for om vi kan takle den andres smerte?
- Vi er redde for konsekvensene hvis vi handler, men ”tar feil”?
- Vi vet ikke hva vi skal gjøre med det vi får høre?
- Redd for å beskrive det vi har sett og hørt i en melding, i et politiavhør, i retten eller i fylkesnemnd?
- Redd for å bli nedsablet av advokater og andre fagfolk?
- Redd for det videre foreldresamarbeidet?

- Alle ”tenk om – trollene” dukker opp på rekke & rad!

Hvorfor er det vanskelig for oss ?

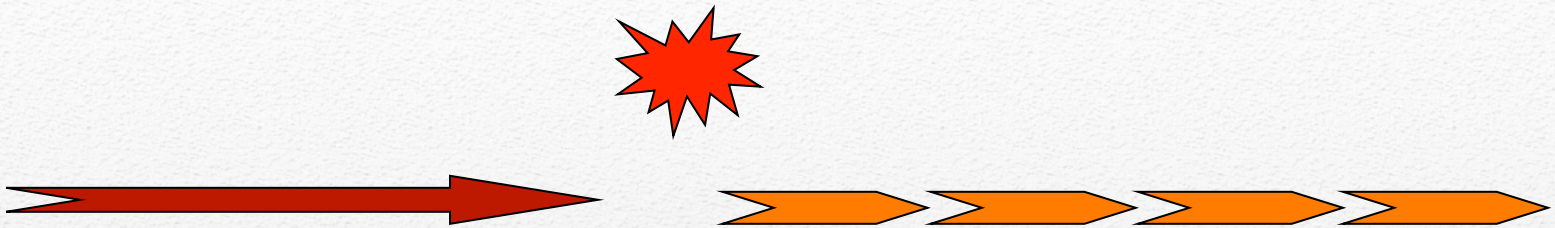

Enkelt-traume: kjent for andre, bearbeides i åpenhet

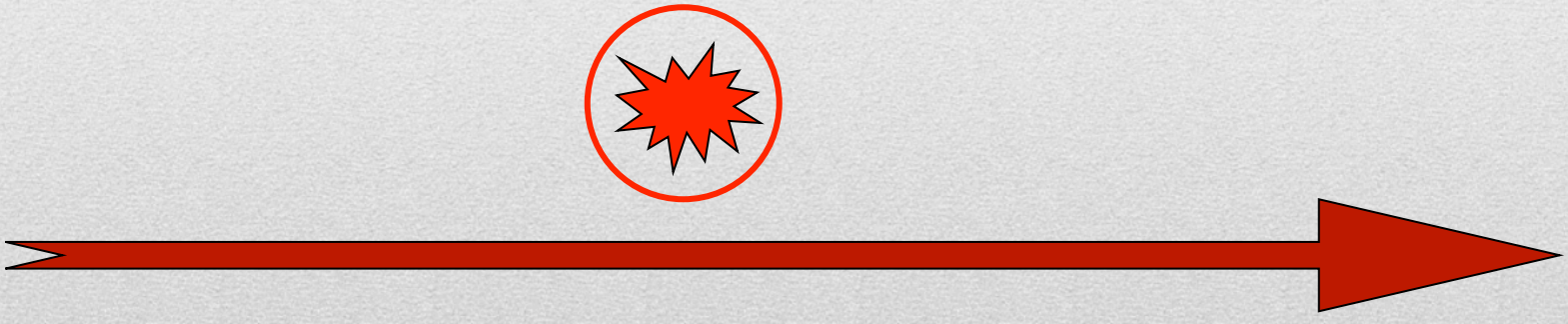

Tabuisert traume: en ”ikke-virkelig” virkelighet

- kan skades på områder som er helt sentrale for deres utvikling og da er det ingen grenser for hvordan skadene kan komme til syne

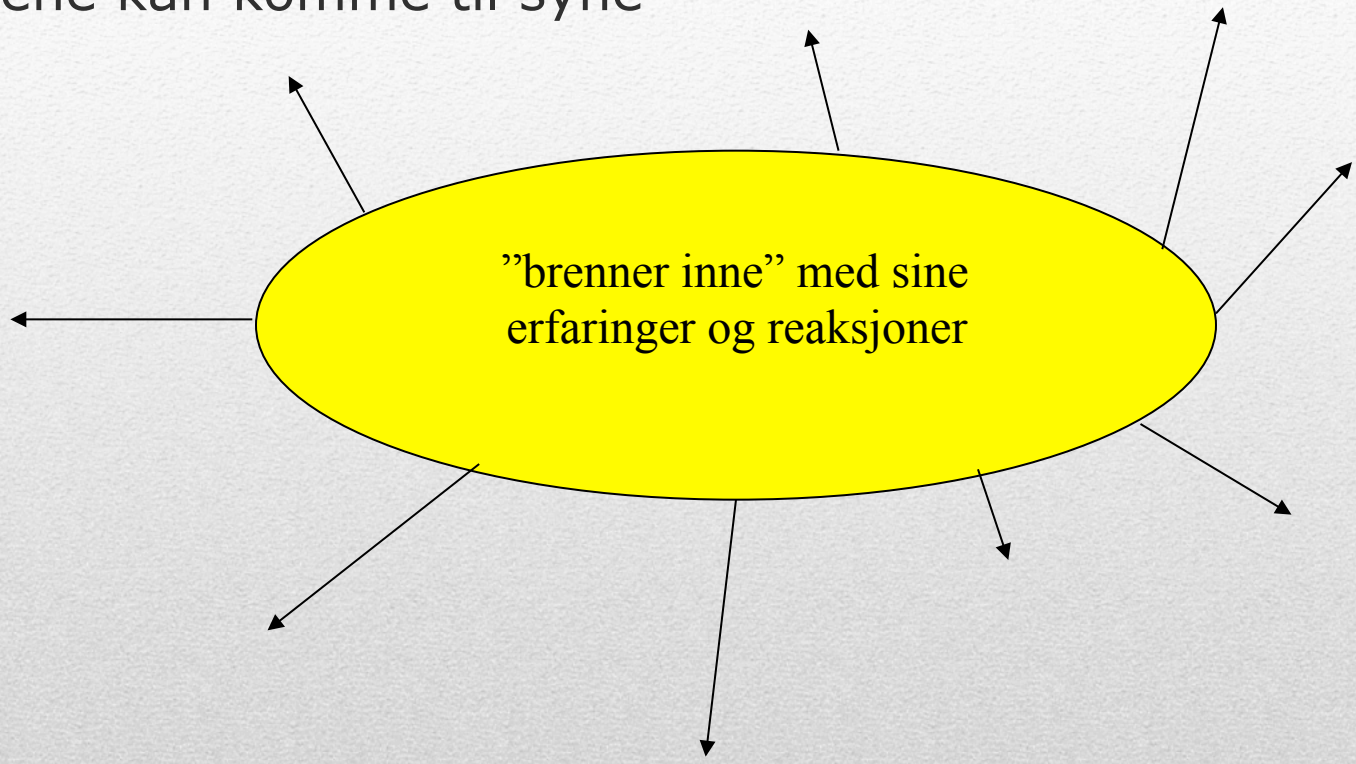

Konsekvensene

- Utviklingspsykologi
- Tilknytningsforskning
- Nevrologisk og nevrobiologisk forskning
- Stressforskning
- Traumeforskning
- Endokrinologisk forskning
- Psykosomatisk forskning

supplerer hverandre i en ny forståelse av HVORDAN barndomskrenkelser kan skade utviklingen hos barn.

Det er denne fellesforståelsen som kalles ***traumeforståelse***

”Disrupted neurodevelopment” er utviklet fra et bredt kunnskapsgrunnlag

- Overveldende, skremmende, intense og uforståelige hendelser
- gjentatte, over tid, i relasjon,
- som ikke kan integreres på vanlig måte,
- kan gi psykisk traume.

- Det øves vold mot de samme funksjoner som et godt samspill er ment å fremme.

TRAUMEFORSTÅELSE

kompleks traumatisering → utviklingstraumer

Kapteinen (tenkehjernen)
Skal vurdere farvannene, analysere hendelser på sjøen, overvåke prosesser ombord (motorens turtall, besetningens humør osv.) og sette i verk tiltak i forhold til dette.

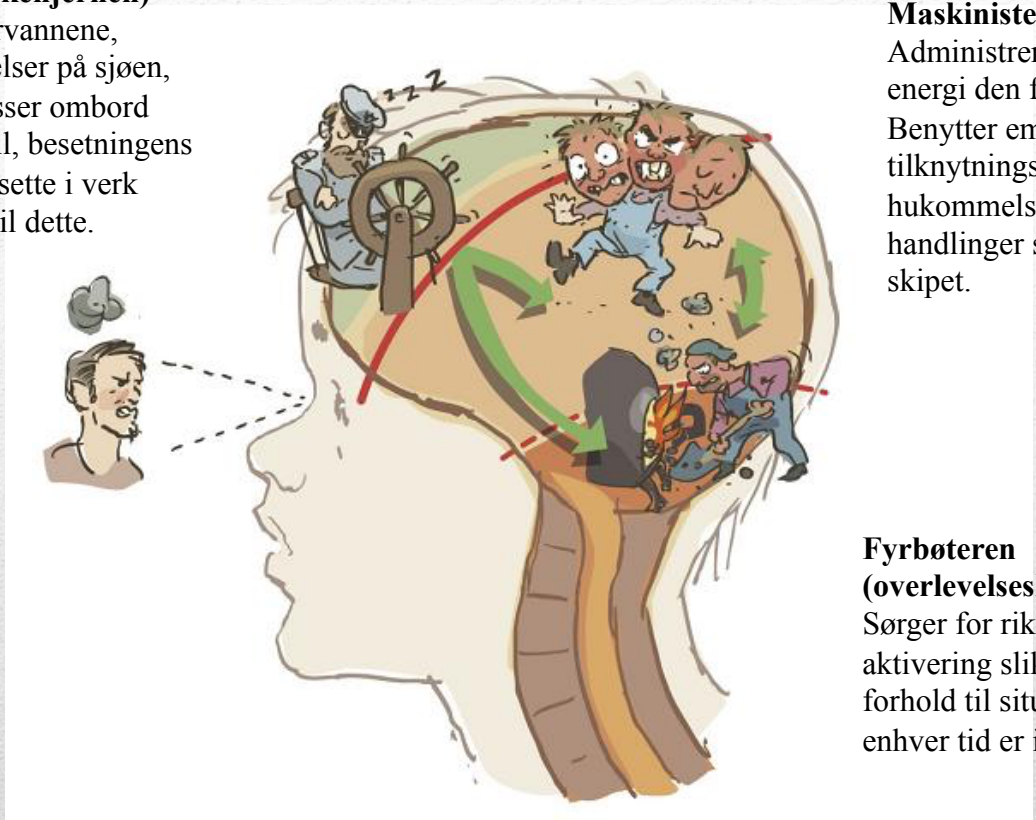

Maskinisten (følelseshjernen)
Administrere maskinen med den energi den får fra fyrrommet. Benytter emosjoner, tilknytningsmønstre og hukommelseslager til å utløse handlinger som skal ta vare på skipet.

Fyrbøteren (overlevelseshjernen)
Sørger for riktig nivå av aktivering slik at denne står i forhold til situasjonen vi til enhver tid er i

Traumebevisst forståelse

Den tredelte hjernen – pedagogisk modell

- De assosiasjonene som utløser forsvarsreaksjoner eller forsvarsskjema, både ytre sanseinntrykk og indre tanker eller følelser, kaller vi TRIGGERE

- Rekkefølgen kan beskrives slik:

  TRIGGER – ALARM - SYMPTOM

  NB! Symptomet = refleksstyrte nødhandlinger = barnets mestrings- / overlevelsesstrategier, som fagfolk ofte kaller atferdsvansker og/eller gir en diagnosebetegnelse.

Konsekvenser for hverdagslivet

- Nervesystemet utvikles med henblikk på overlevelse fremfor utforskning, noe som fører til et mer trusselorientert oppmerksomhetsfokus, mistenksomhet og mistillit til andres intensjoner, og dermed sosial utrygghet.

- Det er ikke læringshjernen som utvikles, men overlevelseshjernen.

Utvikling av en ”overlevelseshjerne”